

مبانی و اصول آینده‌پژوهی در نهج البلاغه

آینده‌پژوهی در عرصه‌ی اجتماعی و فرهنگی با تأکید بر نهج‌البلاغه

دکتر احمد محبت‌شمی

مدرس دانشگاه شهید صدوقی یزد

نشر آناپنا

سرشناسه: محتشمی، احمد، ۱۳۴۵
عنوان و نام پدیدآور: مبانی و اصول آینده‌پژوهی در نهج‌البلاغه: آینده‌پژوهی در عرصه اجتماعی و فرهنگی با تأکید بر نهج‌البلاغه/ احمد محتشمی.
مشخصات نشر: تهران- انتشارات آناپانا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۴۵۲ ص:؛ نمودار: ۵/۲۱۰۵/۱۴ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۴-۱-۹۹-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: آینده‌پژوهی در عرصه اجتماعی و فرهنگی با تأکید بر نهج‌البلاغه.
موضوع: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج‌البلاغه -- آینده‌نگری.
موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Forecasting
موضوع: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج‌البلاغه -- نقد و تفسیر.
موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
موضوع: آینده‌نگری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
موضوع: Forecasting -- Religious aspects -- Islam
موضوع: آینده‌پژوهی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
موضوع: Forecasting -- Study and teaching -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج‌البلاغه. برگزیده.
شناسه افزوده: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah. Selections
رده‌بندی کنگره: ۳۰۹/۳۸BP/۰۹/۱۳۹۷۹۷ م
رده‌بندی دیویی: ۹۵۱۵/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۱۸۶۴

ناشر: آناپانا

مبانی و اصول آینده‌پژوهی در نهج‌البلاغه

آینده‌پژوهی در عرصه اجتماعی و فرهنگی با تأکید بر نهج‌البلاغه

دکتر احمد محتشمی

صفحه‌آرا: موسی حسینی

طراح جلد: فرود عباسی

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

چاپ: مهرگان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۴-۱-۹۹-۱

صد و چهل و نه هزار تومان

همه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است!

نشانی: تهران/ خیابان آزادی/ ابتدای خوش شمالی/ پلاک ۹/ طبقه ۱/ واحد ۵

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۳۳۱۳۱/ ۰۲۱۱۲۵۲۸۵۸/ ۰۲۱۲۵۲۷۲۸۵۸

ایمیل: anapananashr@gmail.com

اینستاگرام: @anapanabook

وبسایت: www.anapana.ir

فهرست مطالب

۱۱	قردانی
۱۳	فصل اول
۱۳	۱-۱ مقدمه
۱۶	۱-۱-۱ بیان مسئله
۱۷	۱-۱-۱-۱ ماهیت زمال
۲۲	۱-۱-۱-۲ آینده در دو نگاه اسلامی و غربی
۲۳	۱-۱-۲ اهداف آینده‌پژوهی با تکیه بر نهج البلاغه
۲۹	۱-۱-۳ ضرورت و اهمیت آینده‌پژوهی
۳۲	۱-۱-۴ پیشینه آینده‌پژوهی
۳۵	۱-۲ آینده‌پژوهی و تعاریف آن
۳۵	۱-۲-۱ آینده‌نگری
۳۵	۲-۲-۱ پیش‌بینی
۳۶	۳-۲-۱ آینده‌شناسی
۳۶	۴-۲-۱ پیش‌گویی
۴۱	۳-۱ آینده‌های قابل‌تصور
۴۲	۱-۳-۱ آینده‌های ممکن
۴۳	۲-۳-۱ آینده‌های محتمل

- ۴۴ آینده‌های مُرجح (۳-۳-۱)
- ۴۵ آینده‌های مطلوب (۴-۳-۱)
- ۴۷ آینده حکمرانی مطلوب و تصویر حکمرانی خوب از منظر نهج البلاغه (۱-۴-۳-۱)
- ۵۳ پایه‌های حکمرانی خوب از نگاه نهج البلاغه (۱-۱-۴-۳-۱)
- ۵۳ ماهیت حکمرانی (۱-۱-۱-۴-۳-۱)
- ۵۴ اقبال عمومی مردم (۲-۱-۱-۴-۳-۱)
- ۵۷ شاخصه‌های بشری در حکمرانی از منظر نهج البلاغه (۲-۱-۴-۳-۱)
- ۵۹ گذرا و موقتی بودن حکمرانی (۱-۲-۱-۴-۳-۱)
- ۶۰ تبعیت حاکمان از و آگاهی‌های دیگران (۲-۲-۱-۴-۳-۱)
- ۶۱ خطاب‌پذیری در حکمرانی (۲-۲-۱-۴-۳-۱)
- ۶۲ محدودیت‌پذیری در حکمرانی (۴-۲-۱-۴-۳-۱)
- ۶۲ مشورت و رأی‌زنی در حکمرانی (۵-۲-۱-۴-۳-۱)
- ۶۲ ویژگی‌های حکمرانان در نهج البلاغه (۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۳ ویژگی‌های سلبی حکمرانان (۱-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۴ ویژگی‌های ایجابی حکمرانان (۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۴ خرد و تدبیر (۱-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۵ تقوا (۲-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۵ بصیرت و شناخت (۳-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۵ عدالت (۴-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۶ سعه صدر و توانایی لازم (۵-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۶۷ روحیه ساده‌زیستی (۶-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۷۳ روحیه مردم‌داری و حفظ کرامت انسانی (۷-۲-۳-۱-۴-۳-۱)
- ۷۴ صراحت و صداقت (۸-۲-۳-۱-۴-۳-۱)

۱-۳-۲) حکمرانی صالحان در آینده پژوهی با تکیه بر نهج البلاغه ۷۵

فصل دوم ۸۳

مبانی آینده پژوهی با تکیه بر نهج البلاغه ۸۳

۱-۲) هستی شناسی ۸۳

۱-۱-۲) منشأ هستی به عنوان یکی از مبانی آینده پژوهان از دیدگاه فلسفی و عقلی ۸۳

۲-۱-۲) منشأ هستی به عنوان یکی از مبانی آینده پژوهان از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه ۸۷

۳-۱-۲) قوانین و سنت های حاکم بر هستی ۸۹

۱-۳-۱-۲) سنت های تبیین کننده علل وقوع حوادث آینده و شرایط حال جامعه ۹۶

۱-۳-۱-۲) سنت استدراج ۹۶

۱-۳-۱-۲) سنت امهال ۱۰۰

۳-۱-۳-۱-۲) سنت الهی در برابر کفران نعمت ۱۰۶

۱-۳-۱-۳-۱-۲) ابتلاء جامعه به کسب نیکو و ترس و ناامنی ۱۰۸

۲-۳-۱-۳-۱-۲) نابودی جامعه و تخریب سرزمین شان ۱۰۹

۴-۱-۳-۱-۲) سنت امداد الهی به طور عام ۱۱۱

۲-۳-۱-۲) سنت هایی مؤثر در شناخت شرایط آینده جامعه و پیش بینی آن ها ۱۱۴

۱-۲-۳-۱-۲) سنت الهی در به حکومت رساندن صالحان ۱۱۴

۲-۳-۱-۲) سنت سرکشی مترفان و محقق شدن شرایط هلاکت جامعه ۱۱۸

۲-۲) انسان شناسی ۱۲۳

۱-۲-۲) چیستی و ماهیت وجودی انسان ۱۲۶

۲-۲-۲) توانمندی ها و ظرفیت های بالقوه انسان ۱۳۶

۳-۲-۲) محدودیت های حاکم بر عالم و تحلیل عدم قطعیت در آینده پژوهی ۱۴۸

۱-۳-۲-۲) تحلیل عدم قطعیت در آینده پژوهی اسلامی با تأکید بر نهج البلاغه ۱۵۰

۳-۳-۲-۲) خدا مالک واقعی عالم و تملک دیگران با اذن الهی ۱۶۲

- ۲-۲-۳ (۴) آینده‌هایی که در انتظار انسان هستند..... ۱۶۵
- ۲-۲-۳ (۵) انواع افعال و ارتباط آن‌ها با عدم قطعیت در آینده‌پژوهی اسلامی..... ۱۶۹
- ۲-۲-۳ (۶) تفکر جبری و آثار آن بر آینده جوامع..... ۱۷۲
- ۲-۲-۳ (۷) وجود انسان و عالم امکان با استناد اراده الهی..... ۱۷۴
- ۲-۲-۳ (۸) نظر دانشمندان درباره علیت عامه و نقش آن در آینده‌پژوهی اسلامی..... ۱۷۸
- ۲-۲-۳ (۹) جبر و اختیار از منظر قرآن و نهج‌البلاغه..... ۱۸۳
- ۲-۲-۳ (۱۰) جایگاه قضا و قدر در آینده‌پژوهی..... ۱۹۵
- ۲-۳ (۳) جامعه‌شناسی و تبیین نیازها و مناسبات اجتماعی در آینده‌پژوهی..... ۲۰۳
- ۲-۳ (۱) تحقیق آینده‌پژوهان درباره زندگی اجتماعی انسان‌ها از منظر نهج‌البلاغه..... ۲۱۱
- ۲-۳ (۲) اصول جامعه‌شناسی در آینده‌پژوهی..... ۲۲۴
- ۲-۳-۲ (۲) تقسیم وظایف و تفکیک امور در گروه‌های اجتماعی..... ۲۲۶
- ۲-۳-۲ (۳) پاسداشت حقوق متقابل گروه‌های اجتماعی..... ۲۲۸
- ۲-۳ (۳) رابطه افراد با جامعه..... ۲۳۰
- ۲-۳-۳ (۱) ترکیب اعتباری افراد در جامعه..... ۲۳۱
- ۲-۳-۳ (۲) ترکیب صناعی افراد در جامعه..... ۲۳۲
- ۲-۳-۳ (۳) ترکیب حقیقی افراد در جامعه..... ۲۳۳
- ۲-۳-۳ (۴) ترکیب جامعه یک ترکیب مرکب حقیقی و بالاتر از مرکبات طبیعی..... ۲۳۴
- ۲-۳ (۴) اصالت فرد با جامعه از دیدگاه قرآن و نهج‌البلاغه..... ۲۳۴
- ۲-۳ (۵) تأمین نیازهای معیشتی جامعه..... ۲۴۵
- ۲-۳-۱ (۱) نیازهای مادی جامعه..... ۲۴۶
- ۲-۳-۲ (۲) نیازهای روحی و روانی جامعه..... ۲۴۹
- ۲-۳-۲ (۱) نیاز جامعه به عدالت..... ۲۵۱
- ۲-۳-۲ (۲) نیاز جامعه به مساوات..... ۲۷۱

۲۷۴ نیاز جامعه به اخلاق (۳-۲-۵-۳-۲)

۲۷۹ نیاز جامعه به آزادی (۴-۲-۵-۳-۲)

۲۸۳ آزادی‌های شخصی و اجتماعی از منظر نهج البلاغه

۲۸۶ نیاز جامعه به امنیت و آرامش (۵-۲-۵-۳-۲)

۳۰۵ فصل سوم

۳۰۵ (۱-۳) آینده‌پژوهی در عرصه اجتماعی با تکیه بر نهج البلاغه

۳۰۹ (۱-۳) تقوا

۳۱۶ (۲-۳) اعتدال

۳۲۰ (۳-۳) احترام و کرامت انسان‌ها

۳۳۰ (۴-۳) رعایت حقوق اجتماعی

۳۴۷ (۵-۳) ملاطفت و مدارا

۳۵۱ (۶-۳) صراحت و صداقت

۳۵۹ (۷-۳) پایبندی به عهد و پیمان

۳۸۱ فصل چهارم

۳۸۱ (۱-۴) آینده‌پژوهی در عرصه فرهنگی با تکیه بر نهج البلاغه

۳۸۳ (۱-۴) معنای فرهنگ

۳۸۵ (۲-۴) اصطلاحات فرهنگ

۳۸۵ (۱-۲-۴) فرهنگ ملی

۳۸۷ (۲-۲-۴) فرهنگ عمومی

۳۸۸ (۳-۲-۴) فرهنگ تخصصی

۳۸۹ (۴-۲-۴) فرهنگ حرفه‌ای

۳۹۱ (۳-۴) مبانی، اهداف و اصول حاکم بر تدوین نقشه راه فرهنگی جوامع در آینده‌پژوهی